

СИСТЕМА СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНДИВІДУАЛЬНОГО БРОНЕЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИМ НАСЕЛЕННЯМ

Стрельченко А.М.,
*здобувач кафедри галузевого права
та загальноправових дисциплін
Інституту права та суспільних відносин
Університету «Україна»
ORCID: 0009-0009-4535-3647
e-mail: strel1977@ukr.net*

Стрельченко А.М. Система суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

У статті автором здійснено характеристику суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням. У межах дослідження визначено поняття суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням доцільно розуміти як систему органів публічної адміністрації, які за допомогою правових інструментів (способів, засобів, методів та процедур), формують та забезпечують реалізацію державної політики у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, котра спрямована на збереження життя та здоров'я людини у разі її загрози. Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням автором класифіковані за декількома критеріями, першим з-поміж яких є порядок формування: а) виборні органи (організації) – ті, які обрані Українським народом, жителями певних адміністративно-територіальних одиниць, радами громадських організацій (Верховна Рада України, Президент України, органи місцевого самоврядування, громадські організації); б) органи, створені за порядком призначення (Рада національної безпеки і оборони України, вищі органи виконавчої влади - Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ, інші центральні органи виконавчої влади, Збройні Сили України, інші військові формування, утворені у відповідності до чинного законодавства України); в) органи, які створюються за виборчо-призначувальним порядком (відповідні суб'єкти громадянського суспільства, зокрема, Громадська рада при Міністерстві оборони України, члени якої обираються представниками громадянського суспільства та затверджуються Міністром оборони України). Крім того, за предметною компетенцією та повноваженнями суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням класифікуються за такими критеріями: а) органи загальної компетенції (Рада національної безпеки і оборони України, Президент України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування); б) органи (організації) зі особливими повноваженнями (Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство охорони здоров'я України, Збройні Сили України, Національна гвардія України, інші військові формування, які сформовані у відповідності до чинного законодавства України, громадські об'єднання, правова мета яких обмежується діяльністю у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням).

Ключові слова: суб'єкт, суб'єкт забезпечення, адміністративно-правове забезпечення, класифікація суб'єктів, порядок формування, виборні органи (організації); органи, створені за порядком призначення; виборчо-призначувальний порядок; предметна компетенція; повноваження суб'єктів; органи загальної компетенції; органи (організації) зі особливими повноваженнями.

Strelchenko A.M. The system of subjects of administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population.

In the article, the author describes the subjects of administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population. Within the scope of the study, the concept of subjects of administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population is defined, it is appropriate to understand it as a system of public administration bodies that, with the help of legal instruments (methods, means, methods and procedures), form and ensure the implementation of state policy in the field of use means of individual armor protection by the civilian population, which is aimed at preserving the life and health of a person in the event of a threat. Subjects of administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population are classified by the author according to several criteria, the first of which is the order of formation: a) elected bodies (organizations) – those elected by the Ukrainian people, residents of certain administrative and territorial units, councils of public organizations (the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, local self-government bodies, public organizations); b) bodies created according to the order of appointment (the National Security and Defense Council of Ukraine, higher executive bodies – the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs, other central bodies of the executive power, the Armed Forces of Ukraine, other military formations formed in accordance to the current legislation of Ukraine); c) bodies created according to the election-appointment procedure (relevant subjects of civil society, in particular, the Public Council under the Ministry of Defense of Ukraine, whose members are elected by representatives of civil society and approved by the Minister of Defense of Ukraine). In addition, according to subject competence and powers, subjects of administrative and legal support for the use of individual armor protection by civilians are classified according to the following criteria: a) bodies of general competence (the National Security Council of Ukraine, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, local self-government bodies); b) bodies (organizations) with special powers (the National Security and Defense Council of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Ministry of Internal Affairs, the Ministry of Health of Ukraine, the Armed Forces of Ukraine, the National Guard of Ukraine, other military formations formed in accordance with the current legislation of Ukraine, public associations, the legal purpose of which is limited to activities in the field of administrative and legal support for the use of individual armor protection by the civilian population).

Key words: subject, subject of provision, administrative and legal provision, classification of subjects, order of formation, elected bodies (organizations); bodies created by order of appointment; election and appointment procedure; subject competence; authority of subjects; bodies of general competence; bodies (organizations) with special powers.

Постановка проблеми. З метою ґрунтовного дослідження суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням необхідно розглянути поняття «суб'єкт», «суб'єкт права», «суб'єкт правовідносин», «суб'єкт адміністративно-правового забезпечення», «суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту» та «суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням».

Стан опрацювання проблематики. Проблематика щодо характеристики суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням не розглядалася ні на науковому рівні ні на практичній площині. Частково досліджували проблематику захисту індивідуальними засобами захисту такі вчені як В. Авер'янов, В. Галуцько, К. Барсуков, І. Бухтіярова, І. Ієрусалімова, О. Масляк [1], В. Марчук, М. Стригунов [2], О. Стрельченко, В. Тютюнник, О. Тютюнник, Т. Юрова, О. Ященко та інші. А також такі зарубіжні дослідники як: Роберто Мугаверо, Володимир Андронов, Максим Кустов та інші.

Метою статті є характеристика та класифікація суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням.

Виклад основного матеріалу. Суб'єкт (від лат. «subjectum» – те, що лежить внизу, перебуває в основі) у загальному розумінні тлумачиться як істота, здатна до пізнання навколишнього світу, об'єктивної дійсності й до цілеспрямованої діяльності; особа, група осіб, організація, яким належить активна роль у певному процесі, акті; особа або організація як носій певних прав і обов'язків [3, с. 814].

У юридичній науці категорія «суб'єкт» традиційно постає у двох аспектах: як *суб'єкт права і як суб'єкт правовідносин*. Суб'єкт права – це потенційний учасник правовідносин, розглянутий законодавцем у статичному стані, з погляду володіння ним правосуб'єктністю [4, с. 586], учасник суспільних відносин, який на підставі чинного законодавства визнається носієм суб'єктивних прав і відповідних обов'язків [5, с. 16], конструкція, що уособлює людське начало в системі права, є її первинним (вихідним) елементом, що об'єднує (синтезує) індивідуально-особистісне з безособистісним, формально-юридичним у ній [6, с. 149]. Суб'єкт правовідносин визначається як суб'єкт права, який вступив у правовідносини для реалізації прав і обов'язків [6, с. 228], індивідуальний або колективний суб'єкт, який на підставі правових норм використовує свою правосуб'єктність у конкретних правовідносинах, тобто реалізує суб'єктивні права і юридичні обов'язки, повноваження і юридичну відповідальність [7, с. 136]. Як помічаємо, різні науковці по-різному розуміють такі правові категорії як «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин», одні їх визначають як одну правову категорію, інші ототожнюють, а деякі з дослідників вважають їх різними правовими категоріями. На наш погляд, ці категорії не доцільно ототожнювати. Відповідно, на користь цієї позиції висуваються такі аргументи: по-перше, якщо суб'єкт права і суб'єкт правовідносин – категорії ідентичні, із цього випливає, що вони є суб'єктами одного і того ж поняття, отже, цим ставиться знак рівності між правом і правовідносинами, що, врешті-решт, призводить до заперечення нормативної природи права; по-друге, якщо суб'єкт права тільки потенційно володіє правами й обов'язками, які в кінцевому підсумку можуть лишитися нереалізованими, то суб'єкт правовідносин – це завжди учасник реально існуючого процесу здійснення суб'єктивних прав і юридичних обов'язків; по-третє, суб'єкт права визначається правовою нормою (сукупністю норм), а для суб'єкта правовідносин разом з правовими нормами необхідна наявність реалізованого вольового елемента; по-четверте, суб'єкт права виступає як щось абстрактне, не персоналізоване, а суб'єктові правовідносин завжди відводиться конкретна роль; по-п'яте, за обсягом коло суб'єктів правовідносин і права не співпадає, оскільки окремі суб'єкти права через брак у них необхідних якостей не мають можливості взяти участь у деяких правовідносинах [8, с. 463]. *Отже, ми довели, що не є доцільним ототожнювати дві різні правові категорії «суб'єкт права» та «суб'єкт правовідносин». Звичайно, остання з наведених вище відмінностей не є унікальною для відносин у сфері публічного адміністрування, особливо в таких сферах публічного адміністрування, як національна безпека та оборона, оскільки суб'єкти повинні мати широкий спектр правосуб'єктності відповідно до завдань і функцій, які на них покладаються, в тому числі й процесі забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту.*

Коло суб'єктів адміністративно-правового забезпечення, якими виступають суб'єкти правовідносин, у кожному окремому випадку є різним і залежить від сфери публічного управління, діяльність в якій ці суб'єкти забезпечують. Це стосується і такої сфери публічного управління, як сфера оборони держави, що має своє визначене коло суб'єктів адміністративно-правового забезпечення. Особливістю суб'єктів адміністративно-правового забезпечення оборони є те, що ними можуть бути лише органи, наділені відповідними повноваженнями у сфері оборони. За своєю сутністю, діяльність суб'єктів адміністративно-правового забезпечення оборони охоплює не всі засоби, методи та процедури, які сприяють досягненню публічного інтересу у сфері оборони, а лише ті з них, які носять правовий характер і регулюються нормами права, передусім адміністративного права. Крім того, специфіка публічного інтересу у сфері національної безпеки та оборони до якої входить захист життя та здоров'я громадян (під публічним інтересом розуміються визнані державою інтереси, які конкретизовані в об'єктивному законодавстві або впливають з його загального змісту, об'єктом яких є інтереси, необхідні для нормального функціонування і розвитку суспільства в цілому, а також соціальних груп та окремих осіб) визначає сферу адміністративно-правової допомоги інститутам, на які законом покладено функцію застосування адміністративно-правових засобів, методів тощо [9, с. 26] *зумовлюють звуження кількості суб'єктів адміністративно-правового забезпечення до закладів, котрі уповноважені застосовувати адміністративно-правові способи, засоби, методи та процедури, що пов'язані із підготовкою до оборони, захисту державного суверенітету, збройного захисту країни у процесі активних бойових дій та інших збройних конфліктів і не лише. Розглядаючи особливості компетенції суб'єктів адміністративно-правового забезпечення оборони України, слід підкреслити, що таке забезпечення завжди має загальний характер і стосується всіх суб'єктів правовідносин у сфері оборони держави. Відповідно, відзначаючи особливості повноважень суб'єктів адміні-*

стративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, треба зауважити, що такий вид адміністративно-правового забезпечення має універсальний характер і торкається усіх суб'єктів правовідносин у сфері національної безпеки та оборони держави, в тому числі й цивільної оборони.

Із вище визначеного, необхідно зазначити, що відсутнє поняття єдине поняття щодо тлумачення «адміністративно-правового забезпечення». Саме тому прагнемо дослідити представлену категорію на науковому рівні.

О.Г. Стрельченко під «адміністративно-правовим забезпеченням» розуміє безперервну професійну діяльність суб'єктів публічної адміністрації, яка здійснюється за допомогою адміністративно-правових засобів та способів, спрямованих на створення належних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту та відновлення прав і свобод громадян.

Адміністративно-правове забезпечення розглядається як один із видів правового забезпечення, яке, на думку М.В. Цвіка, є цілеспрямованою дією на поведінку людей і суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів [10, с. 327].

М.П. Запорожець, аналізуючи «адміністративно-правове забезпечення», зосередив увагу на внутрішньо-організаційній діяльності як предмета адміністративно-правового регулювання, окремих внутрішньо-організаційних відносинах та їх адміністративно-правовому регулюванні, адміністративній відповідальності в системі адміністративно-правових засобів забезпечення [11, с. 8].

Наукові здобутки в галузі адміністративного права дають підставу стверджувати, що природа адміністративного права свідчить про неможливість розкриття поняття «адміністративно-правового забезпечення» без такої важливої ознаки, як діяльність державних органів у межах їх компетенції, спрямована на виконання основних функцій та поставлених завдань [12, с. 18].

І.О. Ієрусалімова визначає «адміністративно-правове забезпечення» як регулювання за допомогою норм адміністративного права суспільних відносин, що виникають для та в процесі реалізації прав і свобод людини та громадянина, вплив на них за допомогою передбачених у законодавстві елементів [13, с. 83].

О.М. Дручек під поняттям «адміністративно-правове забезпечення» розуміє здійснення державою за допомогою сукупності спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорону, реалізацію та розвиток [14, с. 126-127].

О.В. Надьон визначає «адміністративно-правове забезпечення» як безперервна діяльність суб'єктів права у сфері державного управління зі створення правових умов закріплення, реалізації, гарантування, охорони та захисту прав і свобод осіб та їх груп [15, с. 19].

У наведених працях увага науковців зосереджена на вирішенні проблеми, яка є предметом дослідження, що загалом призвело до визначення її основних ознак. Також запропоновані визначення доводять своєрідність поняття «адміністративно-правового забезпечення» та його самостійність в юридичній термінології [15, с. 18].

Також дослідники розглядають сутність адміністративно-правового забезпечення проходження служби у різних сферах публічного адміністрування.

Так, К.В. Барсуков розглядає поняття «забезпечення» у двох значеннях. По-перше, як діяльність уповноважених державою органів щодо здійснення своїх функцій. По-друге, як результат цієї діяльності, що виражається у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян. На його думку, адміністративно-правове забезпечення проходження служби у складі миротворчих підрозділів – це складне, багатопланове, комплексне поняття, головним змістом якого є діяльність держави щодо створення належних правових умов відбору персоналу, підготовки кадрів, направлення до миротворчих місій та гарантування правового захисту, шляхом встановлення відповідного нормативно-правового забезпечення проходження служби. Адміністративно-правове забезпечення повинне відбуватися в основних трьох напрямках: нормативно-правовому, науковому та інформаційному [16, с. 7, 17, 18].

Водночас, Є.Є. Колесников визначає адміністративно-правове забезпечення як здійснюване державою за допомогою спеціального механізму упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток. З цього він робить висновок, що адміністративно-правове забезпечення захисту справ споживачів є впливом держави на суспільні відносини з метою впорядкування, захисту та охорони відносин між органами влади, споживачами та суб'єктами господарювання, що здійснюється за допомогою норм права та через спеціальний механізм

[19, с. 434]. Дещо схоже визначення адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності, дає Г.С. Римарчук. Вона вважає, що адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності – це здійснення державою за допомогою правових норм, приписів і сукупності засобів упорядкування суспільних відносин, їх юридичне закріплення, охорона, реалізація та розвиток [20, с. 8].

Відома вчена у сфері адміністративного права Т.Г. Корж-Ікаєва досліджуючи адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх, приходять до висновку, що це сукупність адміністративно-правових заходів, спрямованих на створення відповідних умов для ефективної реалізації, охорони, захисту й відновлення порушених прав і свобод неповнолітніх [21, с. 7-8].

Безпосередньо у сфері управління В.І. Марчук під *адміністративно-правовим забезпеченням* розуміє як створення та підтримку умов для виконання вимог встановленого порядку управління за допомогою адміністративно-правових засобів у правовій сфері [22, с. 9].

Висновок. У відповідності до проаналізованих позицій дослідників з метою приведення до єдиної позиції щодо трактування поняття «адміністративно-правового забезпечення» необхідно сформулювати його власне трактування під яким доцільно розуміти діяльність суб'єктів адміністрування, яка здійснюється з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів об'єктів правовідносин з використанням правових інструментів правового регулювання.

Відповідно, під суб'єктами адміністративно-правового забезпечення необхідно розуміти систему органів публічного адміністрування, які за допомогою правових інструментів здійснюють діяльність, що спрямована на забезпечення прав, свобод та законних інтересів об'єктів правовідносин.

У межах дослідження необхідно визначити поняття суб'єктів адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням доцільно розуміти як систему органів публічної адміністрації, які за допомогою правових інструментів (способів, засобів, методів та процедур), формують та забезпечують реалізацію державної політики у сфері використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням, котра спрямована на збереження життя та здоров'я людини у разі її загрози.

Суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням можуть бути класифіковані за декількома критеріями, першим з-поміж яких є порядок формування: а) виборні органи (організації) – ті, які обрані Українським народом, жителями певних адміністративно-територіальних одиниць, радами громадських організацій (Верховна Рада України, Президент України, органи місцевого самоврядування, громадські організації); б) органи, створені за порядком призначення (Рада національної безпеки і оборони України, вищі органи виконавчої влади - Кабінет Міністрів України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ, інші центральні органи виконавчої влади, Збройні Сили України, інші військові формування, утворені у відповідності до чинного законодавства України); б) органи, які створюються за виборчо-призначувальним порядком (відповідні суб'єкти громадянського суспільства, зокрема, Громадська рада при Міністерстві оборони України, члени якої обираються представниками громадянського суспільства та затверджуються Міністром оборони України). Крім того, за предметною компетенцією та повноваженнями суб'єкти адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням класифікуються за такими критеріями: а) органи загальної компетенції (Рада національної безпеки України, Президент України, Кабінет Міністрів України, органи місцевого самоврядування); б) органи (організації) зі особливими повноваженнями (Рада національної безпеки і оборони України, Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство охорони здоров'я України, Збройні Сили України, Національна гвардія України, інші військові формування, які сформовані у відповідності до чинного законодавства України, громадські об'єднання, правова мета яких обмежується діяльністю у сфері адміністративно-правового забезпечення використання засобів індивідуального бронезахисту цивільним населенням).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Обзор: бронезилеты для украинской армии. URL: <http://markets.eizvestia.com/full/857-obzor-bronezhilety-dlya-ukrainskoj-armii>.
2. Новый платформенный жилет Aglite K3 Keramon IDF Plate Carrier. URL: <http://www.gearshout.net/noviyiy-platformennyiy-zhilet-agilite-k3-keramon-idf-plate-carrier/>.

3. Словник української мови: в 11 т. / АН УРСР; Ін-т мовознавства; за ред. І.К. Білодіда. К.: Наук. думка, 1970–1980. Т. 9. 1978. 896 с.
4. Окунев І.С. Правовий статус суб'єкта права: поняття та ознаки. *Правова держава: щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України*. К., 2005. Вип. 16. С. 583–590.
5. Чанишева Г.І., Болотіна Н.Б. Окремі теоретичні проблеми сучасного трудового права України. *Право України*. 1999. № 9. С. 12–19.
6. Загальна теорія права: підруч. / за заг. ред. М.І. Козюбри. К.: ВАІТЕ, 2015. – 392 с.
7. Скакун О.Ф., Подберезский Н.К. Теория права и государства [Текст]: учеб. Х.: Харківський держ. педагогічний ун-т ім. Г.С. Сковороди, 1997. 500 с.
8. Андріїв В.В. Правовідносини із соціального страхування: суб'єктно-правове питання. Перші юридичні диспути з актуальних проблем приватного права, присвячені пам'яті Є.В. Васьковського: матер. Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 15–16 квітня 2011 р. / відп. ред. І.С. Канзафарова; ред. кол. І.С. Канзафарова, В.В. Валах, О.О. Нігреєва; Одеський нац. ун-т ім. І.І. Мечникова. Одеса: Астропринт, 2011. С. 462–464.
9. Бринцева Л.В. Адміністративно-правовий спір: сутність, поняття, ознаки [Текст]: монографія. Х.: Вид-во ФІНН, 2010. 112 с.
10. Цвік М.В. Загальна теорія держави і права: підруч / М.В. Цвік, В.Д. Ткаченко, Л.Л. Рогачова, О.В. Петришин, С.М. Олейников, М.В. Цвік (ред.). Х.: Право, 2002. 432 с.
11. Запорожець М.П. Адміністративно-правове забезпечення діяльності місцевих загальних судів України: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2004. 18 с.
12. Надьон О.В. Адміністративно-правове забезпечення фінансової безпеки банків: поняття та необхідні ознаки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Випуск 39. Том 2. С. 17–21.
13. Іерусалімова І.О. Механізм адміністративно-правового забезпечення прав і свобод людини та громадянина: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Київ, 2006. 205 с.
14. Дручек О.М. Поняття адміністративно-правового забезпечення прав, свобод та інтересів дитини органами внутрішніх справ України. *Форум права*. 2013. № 2. С. 123–128. URL: http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe.
15. Надьон О.В. Адміністративно-правове забезпечення фінансової безпеки банків: поняття та необхідні ознаки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*. 2016. Випуск 39. Том 2. С. 17–21.
16. Барсуков К.В. Адміністративно-правове забезпечення проходження служби працівниками органів внутрішніх справ у складі міжнародних миротворчих підрозділів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2010. 20 с.
17. Марчук В.І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2011. 16 с.
18. Циверенко Г.П. Адміністративно-правове забезпечення народного волевиявлення в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 21 с.
19. Колесников Є.Є. Поняття та особливості адміністративно-правового забезпечення захисту прав споживачів. *Форум права*. 2011. № 2. С. 432–438.
20. Римарчук Г.С. Адміністративно-правове забезпечення права інтелектуальної власності: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2013. 18 с.
21. Корж-Ікаєва Т.Г. Адміністративно-правове забезпечення прав і свобод неповнолітніх: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. К., 2008. 17 с.
22. Марчук В.І. Адміністративно-правове забезпечення встановленого порядку управління в Україні органами внутрішніх справ: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2011. 16 с.